



## TÜRKÇEYİ YABANCI DİL OLARAK ÖĞRENEENLERİN TÜRKÇEDE KONUŞMA VE YAZI DİLİ ARASINDAKİ FARKLILIKLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

**Emrah BOYLU\***

**Pınar ÇAL\*\***

**Mete Yusuf USTABULUT\*\*\***

*Geliş Tarihi: Temmuz, 2017*

*Kabul Tarihi: Şubat, 2018*

### Öz

İnsanların duygu ve düşüncelerini aktarmasında önemli bir araç olan dilin temel unsurlarından biri konuşma diğeri ise yazmadır. Bu unsurlar hemen hemen her dilde olduğu gibi Türkçede de kullanışları bakımından farklılıklar göstermektedir. Bu çerçevede Türkiye Türkçesinde konuşma dili daha sistemsiz ve hareketliken yazı dili daha sistemli ve kurallar çevresinde gelişir. Yazıya aktarılırken değişimlere uğrayan konuşma dili, günlük hayata aktarılırken de yazı dilinden ayrılır. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretilen merkezlerde sistemli olarak öğretilen Türkçe, günlük yaşamda konuşma dilinde gösterdiği farklılıklar nedeni ile öğrencilerin dikkatini çekmenin yanı sıra öğrencilerin günlük hayatta etkili iletişim kurmalarında çeşitli problemlere de neden olmaktadır. Öyle ki sınıfta öğrenilen Türkçe ile dışarda ana dili Türkçe olan halkın konuştuğu Türkçe arasındaki bazı farklılıklar öğrencilerde Türkçeye karşı çeşitli bakış açılarına ve tutumlara sebep olmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, öğrencilerin Türkiye Türkçesinde konuşma ve yazı dili arasında ne gibi farklılıklar gördüğünü ve bu farklılıklardan nasıl etkilendiklerini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde İstanbul Aydın Üniversitesi Aydın TÖMER’de öğrenim gören C1 seviyesindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin C1 seviyesinden seçilmesinin sebebi ise Türkçeyi ileri düzeyde öğrendikleri için konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklara vakıf oldukları kanaatidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada veriler “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Toplanan veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Çalışmada elde edilen verilere göre; Türkçede konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıkların öğrenciler tarafından fark edildiği, bu farklılıklar çerçevesinde öğrencilerin; konuşma dilindeki ses düşmelerini şive sandıkları, fiillerin uğradığı ses düşmelerinde zamanları karıştırdıkları, Türkçeyi önce konuşma diline maruz kalarak dışarıda öğrenenlerin TÖMER’deki eğitim süreçlerinin başında duydukları gibi yazmaya çalıştıkları, bazı öğrencilerin Türkçeyi öğrenme süreçlerinde konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklardan dolayı ilk başta zorlandıkları, anlayamadıklarını derste öğretmenlerine sordukları, öğrencilerin bu farklılıkları kavradıktan sonra kafa karışıklıklarını giderdikleri, birkaç öğrencinin ise bu farklılıkların olmasından dolayı memnun olduğu ve Türkçeyi hızlı öğrendikleri tespit edilmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** Konuşma dili, yazı dili, yabancı dil olarak Türkçe.

\* Öğr. Gör.; İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, e.boylu@windowslive.com.

\*\* Okt.; İstanbul Aydın Üniversitesi, Aydın TÖMER, pinarcal@aydin.edu.tr.

\*\*\* Okt.; Bayburt Üniversitesi, meteustabulut@bayburt.edu.tr.

**WHO STARTED AS A SECOND/FOREIGN LANGUAGE LEARNERS  
' VIEWS REGARDING DIVERSITY BETWEEN SPEECH AND  
LITERARY LANGUAGE IN TURKISH**

**Abstract**

Transferring people's thoughts and feelings is an important tool in one of the base of the tongue while the other is writing a speech. These elements are also in Turkish, as in almost every language varies in terms of useful. In this context, Turkey was more system-free and lively spoken language In written language more systematic and develops the rules around. Post changes in the spoken language, who was transferred to daily life and written language is separated from being transmitted. In this context, the Turkish as a foreign language taught is taught systematically in Turkish, shows differences in spoken language in everyday life is because in addition to attract the attention of students with students interested in a variety of problems in setting up effective communication in everyday life, too. So much so that the Turkish language outside the classroom learned Turkish and Turkish people talking about some of the differences between the various perspectives and Languages in students against attitude causes the. In this respect the aim of the present study, the students how speech and literary language In Turkey between the differences and how those differences impacted by revealing. The research study group 2016-2017 training-teaching period İstanbul Aydın University Allen at TÖMER studying C1-level students. The reason for choosing the level of Turkish students C1 advanced level differences between speech and writing to learn language is the conviction that they are the Foundation. Qualitative research methods in the study of data that uses the "Semi-structured Interview Form" collected through. Collected data descriptive analysis technique have been resolved. According to the data obtained in the study; Available in English speaking and written language to point out the differences between students within the framework of these differences have been noticed by students; speech-language audio fall suffered by their accent chests, verbs fall in times of sound set, however, he started out by being exposed to language learners talk first TOMER at the beginning of the training in processes such as they work to write, some of the students, however, the difference between speech and writing in the language learning process because of the difficulty in the first place, could not understand the lesson the teacher asked students to understand these differences to confusion after that, if a few students is satisfied and because of these differences, however, he quickly learned.

**Keywords:** Language, written language, Turkish as a foreign language.

**Giriş**

Dil, en genel ifadeyle insanlar arası iletişim kurmayı sağlayan araçtır. Yelten'e (2009: 5) göre dil, temel malzemesi şekilli ses olan, karmaşık fakat kendi arasında tutarlı bir dizi kuralla çalışan gelişmiş bir dizgeyken, Eker'e (2011: 3) göre toplumsal yaşamın bir parçası olarak, fiziksel, ruh bilimsel, fizyolojik, zihinsel, toplumsal vb. olgularla kesişimleri olan işaretler bütünüdür. Bir başka tanımda ise dilin sözlü ve yazılı olarak haberleşmede kullanılan, insanoğlunun doğumuyla beraber edinilmeye başlanılan ve doğrudan insana özgü olduğundan bahsedilmiştir (Aksan, 1999: 13). İnsanlar dil aracılığı ile düşüncelerini, duygularını ve isteklerini karşı tarafa ya da bir topluluğa aktarabilmektedir. Yani dil insanın iç dünyası ile dış

dünyası arasındaki bağlantıyı sağlamaktadır. Birey kendisini ifade edebildiği ve görüp duyduklarını anlatabildiği ölçüde gelişmektedir. İnsanoğlu dilinin izin verdiği sürece öğrenmeye uygundur. Dil, iletişim içinde bulunan bireyin iletişimi sağlıklı bir biçimde gerçekleştirebilmesi için vazgeçilmez bir unsurdur. İletişimin doğru anlaşılması ve aktarılması için dilin doğru ve etkili kullanılması gerekmektedir. Ancak etkili bir anlatım sonucunda iletişim daha doğru sağlanabilir. Bu kapsamda Ayrancı (2016) anlama ve anlatma becerilerinin önemini şöyle açıklar: Anlama ve anlatma becerileri öğrencinin hayatının tamamını etkiler. Anlama becerileri yüksek olan bir birey daha rahat eleştirebilecektir. Anlatma becerileri yüksek olan bir birey de aynı şekilde kendisini, duygu ve düşüncelerini daha etkili bir şekilde ifade edebilecektir. Bu düşünceye ek olarak Eker (2011:13) de dilin bütün yönleriyle etkili kullanılmadığı yazılı ve sözlü iletişim alanlarında, yaratıcı düşünceden de söz etmenin mümkün olmadığını belirtir.

### **Konuşma Dili ve Yazı Dili**

Dünya üzerindeki tüm dillerde konuşma ve yazı dili mevcuttur. Hemen hemen tüm diller konuşulduğu gibi yazılmazken, yazıldığı gibi de konuşulamaz (Dursunoğlu, 2006: 2). Daha savruk ve hareketli olan konuşma dili, sistemli ve resmi olan yazı dilinden ayrılmaktadır. Bu ayrımın dışında konuşma dili kendi içinde de birtakım ayrılıklara uğramaktadır. Bazı dillerde hece düşmeleri, ses kayıpları gibi olaylarla ayrılık kendini gösterirken, bazı dillerde de tamamıyla farklı bir şekilde vuku bulmaktadır. Bu bilgilere ek olarak Kartallıoğlu (2015: 8) bir dilin yazı ve konuşma dili olmak üzere iki yönünün olduğunu belirterek konuşma dilinin evde, sokakta ve günlük hayatta kullanılan tabii bir dil, yazı dilinin ise eserlerde, tek kelime ile yazıda kullanılan dil olduğunun altını çizer.

Konuşma dili günlük yaşam içerisinde her zaman her yerde kullanılan dildir. Birey ses ve kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşan cümleler sayesinde iletişim kurmaktadır. Bu iletişim aynı konuşma dilinde bazen bölge ve şehirlere göre farklılık göstermektedir. Aynı sınırlar içerisinde yaşayan bir millette, farklı bölge veya şehirler içerisindeki bireylerin konuşma dillerinde çeşitlilik olduğu görülebilir. Çeşitlenen konuşma dili bireyin yaşadığı coğrafyanın sosyo-kültürel özelliklerini yansıtır. Bu durumun en fark edilebilir şekilde görüldüğü ülkelerden biri de Türkiye'dir. Türkiye'nin coğrafi yapısı ile bağlantılı olarak içinde yaşayan insanların sosyo-kültürel özelliklerinin birbirinden farklı olması Türkiye Türkçesinde konuşma ve yazı dilinin farklılığının en belirgin şekilde fark edilmesine sebep olmaktadır. Bu bağlamda Ergin'e (2009: 11) göre, konuşma dili günlük hayatta kullanılan canlı bir dil olduğundan anlatılmak isteneni ifade için çeşitli vurgu ve ses tonundan faydalanır. Ayrıca yüz yüze veya karşılıklı olduğu için her an jest ve mimiklerden yardım almaktadır. Söylenilmek istenen anlaşılmadığında geri dönüp tekrar edilebilir ve daha açıklayıcı hâle getirilebilir. Doğal bir yol

olduğu için konuşma yapılırken uzun uzadıya düşünmek gerekmez. Tüm bunlar vasıtasıyla konuşma dili gelişigüzel bir dildir. Dilin yapısına ve kurallarına bağlı kalmaz.

Yazı dili bir ülkede konuşulan ağızlardan birinin yazılı anlatımlar için kabul edilmiş biçimi, ölçünlü dildir (TDK, 2009: 2154). Diğer bir deyişle yeryüzünde yaşayan insanlar duygu ve düşüncelerini aktarırken belirli kurallara bağlı ve sınırları çizilmiş bir anlatım aracı daha geliştirmişlerdir ki buna yazı dili denebilir. Konuşma dilini kullanırken gösterilen rahat ve serbest tavır, yazı dilinde kendini birtakım kurallara bırakmaktadır (Balcı, 2013: 11). Resmî kurumlar, çeşitli alanları içeren meslek konuşmaları, radyo, televizyon, gazete gibi basın yayın organları yazı dilinin en çok kullanıldığı alanlardır. Bu sebeple yazı dili kullanımı sistemsizliğe ve rastgeleliğe kapalıdır. Sınırları ve kuralları olan bu bütünün altında düşünceye yoğunlaşma yatmaktadır. Bireyin yazı dilini öğrenmesinin temeli konuşma dilindeki bilgi, anlam ve söyleyiş özelliklerine dayanmaktadır (İlanbey, 2016: 12). Bu bağlamda yazı dili uydurma bir dil değildir ve konuşma dilinden doğmaktadır. Bu görüşe paralel olarak Kartallıoğlu (2015: 8) da bir dil sahası içinde farklı ağızlar olduğu hâlde tek bir yazı dilinin bulunduğunu ve her yazı dilinin bir konuşma diline dayandığını belirterek yazı dilinin dayandığı konuşma diline yüzde yüz uymayacağını vurgulamaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında yazı dili konuşma dili gibi canlı olmadığından kullanılırken daha özenli davranılması gerekir. Bu durumda dilin ifade aracı sadece yazıdır ve anlatılmak istenilen dikkatli bir biçimde yanlış anlaşılmaya mahal vermeyecek şekilde sunulmalıdır. Bu doğrultuda Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere konuşma dilinden ziyade standart Türkçe yani yazı dili temel alınarak Türkçe öğretilmektedir. Fakat Akın (2015) yabancılara Türkçe öğretim sürecinde konuşma dilinin de öğretilmesi gerektiğini şöyle açıklar: “Yabancılara Türkçe öğretim kitaplarında, yazı dili grameri yanında konuşma dilinin özelliklerine de yer verilmelidir. Yazı dili ile konuşma dili arasındaki kullanım farklılıkları ortaya konulmalı ve bunlar dil öğretim kitaplarında ayrı bir bölüm olarak yabancı öğrencilere öğretilmelidir. Bu sayede yabancı öğrencilerin Türkçenin konuşma dilinin özelliklerini kavraması sağlanmalıdır.” Bu kapsamda ilgili literatürde üzerinde çok fazla durulmayan bir konu olan Türkçedeki konuşma ve yazı dili farklılıkları öğrencilerin görüşleri çerçevesinde ele alınmıştır.

### **Problem Cümlesi**

Araştırmanın problem cümlesini “Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin Türkçede konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklara ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Problem cümlesi etrafında şekillenen aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

## 1. Yabancı Uruklu Öğrencilerin Türkçe Konuşma ve Yazı Dili Arasındaki Farklılıklarda Ses Düşmelerine İlişkin Görüşleri Nelerdir?

- 1.1. “ne” ile başlayan bazı soru kelimelerindeki ses düşmelerine ilişkin,
- 1.2. Fiillerdeki “-ecek/-acak” ekindeki ses düşmelerine ilişkin,
- 1.3. İşaret zamirlerinin “-de/-den” hal ekiyle kullanılmaları durumundaki ses düşmesine ilişkin,
- 1.4. “y” sesinin daraltıcı özelliğe sahip olmasından kaynaklanan durumlara ilişkin,
- 1.5. “-yor” ekindeki son ses “r”nin düşürülmesinden kaynaklanan durumlara ilişkin,
- 1.6. “-yor” ekinden sonra kullanılan şahıs eklerinin başındaki ünlünün “-yor” ekindeki “r” ile beraber düşürülmesinden kaynaklanan durumlara ilişkin,
- 1.7. “bir” kelimesinin sonundaki “r” sesinin düşürülmesinden kaynaklanan durumlara ilişkin görüşleri nelerdir?

## 2. Yabancı Uruklu Öğrencilerin Türkçe Konuşma ve Yazı Dili Arasındaki Farklılıklarda Türkçeye İlişkin Görüşleri Nelerdir?

- 2.1. Öğrencilerin karşılaştıkları bu farklılıklar Türkçeyi öğrenme sürecini nasıl etkilemiştir?
- 2.2. Tüm bu farklılıkları göz önüne alınırsa öğrencilerin Türkçeye ilgili görüşleri nelerdir?
- 2.3. Öğrencilerin ana dillerinde konuşma ve yazı dili arasında farklılıklar var mı, varsa Türkçe ile ilişkilendirilmiş midir?
- 2.4. Öğrenciler Türkçeyi kullanılırken konuşma ve yazı dillerinden hangisini daha fazla kullanmaktadır?

### Araştırmanın Önemi

Toplumdan topluma değişiklik gösteren dil, dünya çapında iletişime geçildiğinde daha çok önem kazanmıştır. Günümüzde teknoloji sayesinde dünyanın bir ucundan diğer ucuyla iletişim kurmanın pek çok farklı yolu keşfedilmiştir. Bu keşiflerin sağlam olabilmesi adına ise yabancı dil ihtiyacı doğmuştur. Başta Türkiye olmak üzere dünyanın pek çok farklı yerinde konuşulan Türkiye Türkçesi de bu noktada yabancı dil olarak öğrenilme ihtiyacı duyulan dillerden biri haline gelmiştir. Bu duruma kanıt olarak Türkiye'nin siyasi ve ekonomik gelişimi doğrultusunda yurt dışında ve yurt içinde Türkçe öğrenen öğrencilerin sayısının artışı gösterilebilir. Yurt içinde, üniversitelere bağlı TÖMER'ler, dernekler ve özel kurslarda Türkçe öğretilirken yurt dışında 2009 yılında kurulan ve dünyanın farklı yerlerinde 40'tan fazla merkezi bulunan Yunus Emre Enstitüsü'nün açtığı Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri (Boylu, 2014: 336) başta olmak üzere, üniversitelerin Türkoloji kürsüleri ve özel kurslarda Türkçe

öğretilmektedir. Boylu ve Başar (2016) tarafından yapılan araştırmaya göre 1984 yılında Türkiye’de üniversiteler bünyesinde Türkçe öğreten tek TÖMER, Ankara Üniversitesinde iken 2016 yılı itibariyle 85 üniversitede TÖMER’in bulunması ve diğer gelişmeler dikkate alındığında Türkçenin, yabancı dil olarak öğrenilme ihtiyacı duyulan bir dil olduğu söylenebilir.

Yurt içinde eğitim veren TÖMER’lerin dağılımına bakıldığında Türkiye’nin her bölgesinde birden fazla TÖMER’in olduğu görülmektedir. Bu çerçevede Türkiye’nin coğrafi açıdan 7 bölgeden oluştuğu ve her bölgenin kendine ait sosyo-kültürel ve dilsel özellikleri dikkate alındığında bu bölgelerdeki TÖMER’lerde Türkçe öğrenenlerin bazı sorunlar ile karşılaşması muhtemel gözükmemektedir. Bu sorunların başında ise konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklar gelmektedir. Örneğin İstanbul’daki bir TÖMER’de Türkçe öğrenen öğrenci ile Erzurum veya Mardin’deki bir TÖMER’de Türkçe öğrenen öğrencinin Türkçedeki yazı ve konuşma dili arasındaki farklılıklarla ilişkin karşılaştıkları durumlar, sınıfta öğrendikleri Türkçenin dışarıda pratiğe (özellikle konuşma becerisi için) dökülmesi aynı olmayacaktır. Her bölgede farklı ağızın kullanıldığı Türkçenin zenginliği göz önüne alınırsa yine her bölgede konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıkların aynı şekillerde görülmediği de ortaya çıkacaktır.

Yukarıdaki görüşler doğrultusunda bu çalışmadaki verilere göre, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler Türkçenin konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklarını günlük yaşamda yakalayabilmiş ve bunun üzerine sorularına cevapları, kimi zaman öğretmenlerinden kimi zaman da Türk ya da farklı uyruktaki arkadaşlarından öğrenmişlerdir. Araştırma Türkiye Türkçesindeki konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklara, yabancı uyruklu öğrencilerin bakış açıları doğrultusunda yer vererek ileride yapılacak çalışmalar için öncülük etmesi bakımından önem taşımaktadır.

### **Sınırlılıklar**

Bu araştırma:

- 2016-2017 öğretim yılı yaz okulu dönemi,
- İstanbul ili İstanbul Aydın Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi,
- Kurum içinde C1 düzeyindeki 9 öğrenci ile sınırlıdır.

### **Yöntem**

#### **Araştırma Modeli**

Bu araştırma durum çalışması ile desenlenmiş nitel bir araştırmadır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Yani bir

duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada da yapılan görüşmelerle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin Türkçede konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklara ilişkin görüşleri saptanmıştır.

### Evren ve Örneklem

Araştırma evreni İstanbul Aydın Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde yer alan Türkçe öğrenme sürecindeki yabancı uyruklu öğrencilerdir. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, çoğu zaman araştırmacının diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağının bulunmadığı durumlarda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 141). Yapılan araştırmanın örneklemini 5 kadın ve 4 erkek olmak üzere toplam 9 öğrenci oluşturmaktadır. Bu bağlamda ana hatlarıyla çalışma grubunun bilgileri aşağıdaki gibidir.

**Tablo 1:** Araştırmanın Çalışma Grubuna Ait Bilgiler

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9
<b>Cinsiyet</b>	Kadın	Erkek	Erkek	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Kadın	Kadın
<b>Yaş</b>	30	19	19	19	20	18	19	19	19
<b>Ana Dili</b>	Arapça	Arapça	Farsça	Farsça	Arapça	Özbekçe	Uygurca	Çince	Arapça
<b>Uyruğu</b>	Suriye	Filistin	Afganistan	İran	Suriye	Afganistan	Doğu Türkistan	Uygur Türkü	Filistin
<b>Seviye</b>	C1	C1	C1	C1	C1	C1	C1	C1	C1

### Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin Türkçede konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklara ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme formu 2 ana tema etrafında birleştirilerek toplam 11 maddeden meydana getirilmiştir. Grup içindeki tüm öğrencilerle ses kaydı yapılarak veriler toplanmıştır. Toplanan bu veriler araştırmanın problem cümlesi temel alınarak çözümlenerek yorumlanmıştır.

### Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilerin analizinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256). İlk aşamada yapılan verilerin hangi temalar altında düzenleneceği belirlenmiş olup ikinci aşamada elde edilen veriler bilgisayar ortamında düzenlenmiştir. Üçüncü aşamada düzenlenen veriler tanımlanmış ve doğrudan ya da dolaylı alıntılarla (Katılımcılar kodlanarak katılımcılara

ait görüşler bu kodlara göre doğrudan ya da dolaylı alıntılama ile sunulmuştur. Katılımcılar etik kurallar gereği yaş, ülke ve cinsiyetlere göre kodlanmıştır. Örneğin; AFGE19 Afganistanlı erkek ve 19 yaşındaki katılımcıyı, FİLK19 ise 19 yaşındaki Filistinli kadın katılımcı kodlaması kullanılmıştır) desteklendikten sonra son aşamada ise bulgular açıklanmış, ilişkilendirilmiş ve anlamlandırılmıştır.

### **Bulgular ve Yorum**

Bu bölümde katılımcıların görüşlerinden hareketle bulgular yorumlanmıştır.

## **1. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Konuşma ve Yazı Dili Arasındaki Farklılıklarda Ses Düşmelerine İlişkin Görüşleri Hakkındaki Bulgular**

### **1.1. “ne” İle Başlayan Bazı Soru Kelimelerindeki Ses Düşmelerine İlişkin Görüşleri**

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin “ne” ile başlayan soru kelimelerindeki ses düşmelerine ilişkin görüşleri analiz edildiğinde öğrencilerin en çok “Ne yapıyorsun?” ve “Ne haber?” kelimelerindeki ses düşmeleriyle karşılaştıkları ve çoğunun ilk başta duydukları kelimeleri garipsedikleri (AFGE19, AFGE18, UTK19, FİLK19) ve daha sonra bu kelimeleri hemen kavradıkları tespit edilmiştir. Ayrıca bazı öğrenciler (DTK19, FİLK19) bu ifadeleri hem konuşma hem de yazı dilinde kullanmaya başladıklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda öğrencilerin “ne” ile başlayan bazı soru kelimelerindeki ses düşmelerine ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

*SURK30- Napıyon, naber, niçin gibi kelimeleri duydum ama zor gelmedi anladım.*

*FİLE19- Naber, napıyon, niçin çok duydum.*

*AFGE19- Bir yere gidip geldiğimde arkadaşlarım bana soruyor napıyon orda?. Önce bana farklı geldi, anlamadım ama çalıştım ve öğrendim. Çünkü önce ne demek istiyor diye düşündüm, napıyon ne demek diye.*

*İRAE19- Naber, napıyosun, napıyon bunlar çok var. Zorlanmadım anladım hemen. Çünkü babam Azeri Türkü ve anlıyorum.*

*SURK20- Sokakta konuşanlar farklı lehçe gibi konuşuyor. Mesela naber, napıyon gibi. Biz okulda “Ne haber?” diye öğreniyoruz, Türklerle konuştuğum zaman onlar bana sen doğru Türkçe konuşuyorsun diyor.*

*AFGE18- Napıyon, naber bunları çok duydum dışarıda. Önce biraz karıştırdım ama öğrendikten sonra hemen anladım.*



*DTK19- Burada hocamız yavaş konuşuyor ama dışarıda herkes hızlı konuşuyor. Dışarıda ne yapıyorsun demiyorlar, genelde otobüste öğrenciler napıyosun çok kullanıyorlar. Ben de internette arkadaşlarımla konuşurken böyle yazıyorum çünkü daha kısa oluyor.*

*UTK19- Naber, napıyosun çok var dışarda. Oturup çay içerken bir arkadaşım geldi “Naber?” dedi şaşırdım ne diyor diye baktım. Yanımda başka bir Uygur arkadaşım vardı nasılsın demek demişti ve sonra anlamıştım.*

*FİLK19- Naber, napıyosun, napıyon bunları duyduğumda garip geldi. Ben başka bir şey öğrendim başka bir şey çıktı, şaşırdım. Önce anlamadım ama sonra anladım şimdi ben de kullanıyorum.*

Yukarıdaki görüşlere ek olarak DTK19- “Ben de internette arkadaşlarımla konuşurken böyle yazıyorum çünkü daha kısa oluyor.” ifadesiyle de Türkçede konuşma dilinin daha kısa olduğu gerekçesiyle kendinin de bu şekilde kullandığını belirtmiştir. Bu kapsamda özellikle A1 seviyesinin ilk 2 haftasında öğretilen “Ne yapıyorsun?” ve “Ne haber?” kelimelerindeki ses düşmelerinin öğrenciler tarafından farkına varılması hatta öğrencilerin bu kelimelerin ses düşürülmüş halini kullanmaları onların Türkçeyi kalıp olarak değil günlük yaşam dili kapsamında kullandıklarının göstergesidir.

## **1.2. Fiillerdeki “-Ecek/-Acak” Ekindeki Ses Düşmelerine İlişkin Görüşler**

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin fiillerdeki “-ecek/-acak” ekindeki ses düşmelerine ilişkin görüşleri incelendiğinde öğrenciler, gelecek zaman ekindeki ses düşmelerini konuşma dilinde çok fazla duyduklarını (*SURK30, FİLE19, İRAE19, AFGE18, DTK19, FİLK19*) ve kendilerinin de (*İRAE19, FİLK19*) bu şekilde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı öğrenciler (*FİLE19, UTK19*) başlarda yazarken de ekteki ses düşmesiyle yazdıklarını daha sonra TÖMER’de bu yanlışları düzelttiklerini vurgulamışlardır. Bu kapsamda öğrencilerin fiillerdeki “-ecek/-acak” ekindeki ses düşmelerine ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

*SURK30- Çok fazla fil duydum. Gelcem, yapcam, gezcem, yicem, içicem bunları çok duydum ama diğerleriyle farklı değil hemen anlıyorsun.*

*FİLE19- Yapcam, gelcem, yazcam, gitcem, çok var ve böyle yazıyorlar. Ben de sokak dili yazıyordum ama okula başladım doğru Türkçe yazıyorum şu an. İlk Türkçeyi dışarıda öğrendim bu yüzden çok yanlış yazıyordum.*

AFGE19- Mesela yarın tatil arkadaşlarım bana diyor “Yarın napcan?”. Ya da bir arkadaşım beni arıyor diyor “Kaç dakika sonra gelcen?” Bunlar bana zor gelmedi benziyor çünkü hemen anladım.

İRAE19- Gelcem, gitcem, söylicem, biliyom. Bunlar var. Ben de kullanıyorum bunları. Kafam karışmadı ne demek istediğini anladım.

SURK20- Her dilde sokaktaki insanlar ve okuldaki insanlar arasında farklılıklar var. Bu yüzden duyduğum zaman şaşırmadım. Yapacam diyorlar mesela gelececeğini diyorlar, benziyor.

AFGE18- Gelcen, yapcam, öğretcem gibi kelimeler duydum. Önce karışık geldi ama sonra öğretmenimiz bize doğru öğretti.

DTK19- Gelcem yapcam bunlar çok var. İlk duyduğumda yanlış kullanıyorlar sandım ama sonra yazıda yapacağım diye yazıyorlar. Belki onların şivesi böyledir diye düşündüm.

UTK19- Baştan karıştırmadım ama Türkçeyi öğrenmeye başladığımda karıştırdım. A1’de normal ama A2’de zor geldi. Gramatik olarak benziyor gibi ama benzemiyordu. Eskiden yazarken de gelcem yazıyordum şimdi düzeltiltim.

FİLK19- Ğ harfi yok. Gelcem var. Ben de bunları kullanıyorum. TÖMER’de geleceğim diyorum ama dışarıda gelcem diyorum.

Bu görüşlerden hareketle öğrencilerin doğal yollardan öğrendikleri Türkçeyi eğitim sırasında TÖMER’e taşıdıkları ve konuşma dilindeki farklılıkları yazı diline aktardıkları tespit edilmiştir. Yine bazı öğrencilerin bu durumu Türklerin şivesi olarak düşündükleri ele alınırsa TÖMER eğitiminin öğrencilerin Türkçe algılarını da değiştirdiği varsayılabilir.

### 1.3. İşaret Zamirlerinin “-de/-den” Hal Ekiyle Kullanılmaları Durumundaki Ses Düşmesine İlişkin Görüşler

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrencilerin işaret zamirlerinin “-de/-den” hal ekiyle kullanılmaları durumundaki ses düşmesine ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

SURK30- Orda, burda, şurda çok duydum. Taksiden inerken burdayı çok duydum. İçindeki “a” harfi yok. Yazarken de burda yazıyorum. Hafızamda burada değil burda kaldı.

FİLE19- Orda mısın?, burda, şurda bunu çok duydum. Yazarken de “a” yı atıyorlar. Şuradayı hocamdan öğrendim.

AFGE19- *Az önce dediğim gibi arkadaşım diyor “Orda nıpyon? Şurda bir Şey var.” gibi Őöylüyorlar. Tek harf gidiyor hemen anladım.*

İRAE19- *Orda, burda bunları dışarıda Çok kullanıyorlar.*

SURK20- *Orda, burda diyorlar ama yazarken orada, burada yazıyorlar. Bunu da anladım.*

AFGE18- *Burda, orda, Şurda diyorlar dışarıda. Ben de böyle kullanıyorum.*

DTK19- *Orda burda diye duydum. Hangisi doğru diye ben bazen karıştırıyorum. Ben orada diye yazıyorum ama Őöylerken orda diyorum.*

UTK19- *Orada var orda var. İkisini de kullanıyorlar. Bu yüzden bizim gibi.*

FİLK19- *Orda, burda, Şurda var dışarıda. Kolay bu zaten. Ben de bunu kullanıyorum.*

Öğrenciler çoğunlukla işaret zamirlerinde ses dıŐmesiyle karŐılaŐtıklarını ve bazıları (SURK30, DTK19) bu ses dıŐmelerinden kaynaklı durumlarda hangi ifadenin doğru olduğunu karıştırdıklarını ifade etmişlerdir. Buna ek olarak bazı öğrenciler (AFGE18- “Burda, orda, Şurda diyorlar dışarıda. Ben de böyle kullanıyorum”, FİLK19- “Orda, burda, Şurda var dışarıda. Kolay bu zaten. Ben de bunu kullanıyorum.”) bu tür yapıları kendilerinin de kullandığını belirtmişlerdir.

#### **1.4. “y” Sesinin Daraltıcı Özelliğe Sahip Olmasından Kaynaklanan Durumlara İlişkin Görüşler**

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin “y” sesinin daraltıcı özelliğe sahip olmasından kaynaklanan durumlara ilişkin görüşleri aŐađdaki gibidir:

SURK30- *Böyle bir Şey duymadım.*

FİLE19- *BaŐlıyan, arıyayım, bakıyım bunları yazma dilinde Őöylemiyorlar. Ezberlediğim bazı kelimeleri aklımdan Őıkardım. Sokakta böyle konuşuyorum ama sınıfta yazarken böyle yazmamalı.*

AFGE19- *Arıyım, geliyim bunlar zaman için zor geldi. Bu hangi zaman bilemedim. Sokak Türkçesi Çok farklı bu yüzden bazen karışıyor.*

İRAE19- *Arıyım, yapıyım duydum dışarda. Dışarıda duyduklarımı anladım ben. Türkler biraz hızlı konuşuyor onları anlamak zorundayız.*

SURK20- *Arasında Çok fark yok bu yüzden hiÇ duymadım.*

AFGE18- *Duymadım.*

*DTK19- Duymadım.*

*UTK19- Duymadım.*

*FİLK19-Duymadım.*

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde öğrencilerden bazıları (*SURK30, SURK20, AFGE18, DTK19, UTK19, FİLK19*) “y” sesinin daraltıcı etkisiyle oluşan durumlara rast gelmediklerini belirtirken, bazıları da (*AFGE19, İRAE19*) bu durumu fark ettiğini ve anladığını, yanı sıra da duyduklarını ama karıştırdıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda *AFGE19-* kodlu öğrenci “*Bu hangi zaman bilemedim.*” ifadesiyle cümledeki fiilin zamanını anlamakta zorlandığını belirtmiştir.

### **1.5. “-yor” Ekindeki Son Ses “r” nin Düşürülmesinden Kaynaklanan Durumlara İlişkin Görüşler**

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin “-yor” ekindeki son ses “r” nin düşürülmesinden kaynaklanan durumlara ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

*SURK30- Gidiyo, alıyo, anlıyo, yiyo, bekliyo. “r” yok yiyorlar. Arapçada çok farklı anlamaz insan ama Türkçede böyle değil anlıyorsun. Yazmada çok zor çünkü duyduklarımı yazıyorum.*

*FİLE19- Bakıyo, geliyo, yapıyo gibi çok fazla kelime var. “r” yi hiç kullanmıyorlar. Çok az insan konuşuyor. Şimdiki zamanda “r” yok.*

*AFGE19- Gidiyo yapıyo bunları çok duymadım. Ya da duydum ama fark etmedim.*

*İRAE19- Dışarıda “r” kullanmıyorlar. Kelimeyi kısaltmak için kullanmıyorlar. Yazma için uzun iyi, konuşmada kısa olsun diye “r” kullanmıyorlar.*

*SURK20- O geliyo diye söylüyorlar, geliyorsun diye söylemiyorlar. Alıştım duymaya yazarken karıştırmıyorum.*

*AFGE18- Benim duyduklarım doğru Türkçeydi.*

*DTK19- Oda arkadaşım var Ispartalı o hep yapıyo diyor. Ben ona neden böyle söylüyorsun diye sordum onların şivesi öyleymiş. Böyle konuşanları da hep şive sandım. Almanya’ da bir arkadaşım var o da böyle konuşuyor.*

*UTK19- Doğru Türkçeyi duydum ben. Ya da fark etmedim.*

*FİLK19- “r” kullanmıyorlar. Önce şaşırdım “r” var mı yok mu? Filmlerde de onlar mektup yazarken “r” yazmıyorlar kafam karıştı benim. TÖMER’ de “r” var dışarıda yok.*

Öğrencilerin çoğu (*SURK30, FİLE19, İRAE19, SURK20, DTK19, FİLK19*) “-yor” ekindeki son ses “r” nin düşürüldüğünü, bunun kimi zaman kelimeyi kısaltmak adına yapıldığının (*İRAE19*) kimi zaman da şive olduğunun (*DTK19*) kanısında olduklarını belirtmişlerdir. Konuşma dilinde bu sesin düşüp düşmediğini fark etmeyen öğrencinin (*AFGE19*) yanı sıra hiç bu sesin düşürülmesiyle karşılaşmayan öğrenciler (*AFGE18, UTK19*) de mevcuttur.

### **1.6. “-yor” Ekinden Sonra Kullanılan Şahıs Eklerinin Başındaki Ünlünün “-yor” Ekindeki “r” İle Beraber Düşürülmesinden Kaynaklanan Durumlara İlişkin Görüşler**

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin “-yor” ekindeki son ses “r” nin düşürülmesinden kaynaklanan durumlara ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

*SURK30- Şahıs ile “r” var fakat şahıs yoksa “r” de yok.*

*FİLE19- Geliyom, gelmiyom gibi kullanıyorlar. Bazı insanlar “r” kullanıyor bazıları kullanmıyor.*

*AFGE19- Bana bir kişi “Nerde okuyon?” dedi. Kısalttı kelimeyi. Geliyon, gidiyon mu? bunlar da var. Bunlar da kolay anladım ama yine zamanı karıştırdım. Bu zamanı öğrenmedik diye düşündüm.*

*İRAE19- Ben de hep bunları kullanıyorum. Yapıyom diyorum çünkü söylemesi daha kolay.*

*SURK20- Türkler kendileri konuşurken anlamıyorum ama benimle konuşurken fark ettim. Ama çok duymadım geliyorum diyorlar.*

*AFGE18- Geliyorum olarak duydum.*

*DTK19- Bana garip geliyor. Yapıyorum daha güzel, yapıyom çok garip, komik. Ben hep doğru yazıyorum ve söylüyorum. Öyle söyleyenler bana göre yanlış.*

*UTK19- Hem yapıyosun hem yapıyorsun konuşuyorlar. Yazarken karıştırdım ben. Hocam düzeltti yazarken, şimdi öğrendim doğrusunu.*

*FİLK19- Burada da “r” yoktu.*

Öğrenciler tarafından şahıs eki ile birleşen “-yor” ekindeki “r” sesinin çoğu zaman düşürüldüğü, hatta bir öğrencinin (İRAE19) kendisi de kullanılışı bakımından kolay olduğu için bu şekilde kullandığı ve bir öğrencinin de (UTK19) konuşma dilinde duydukları bu ses düşürülmesini yazarken de yanlış yazdığı tespit edilmiştir. AFG18- kodlu öğrenci, “Geliyorum olarak duydum.” ise bu ses düşürülmesiyle hiç karşılaşmadığını belirtirken, AFG19- kodlu öğrenci “Yine zamanı karıştırdım. Bu zamanı öğrenmedik diye düşündüm.” cümlesinde ifadenin ayrı bir zaman olduğunu düşünmüş ve anlamakta zorluk çektiğini vurgulamıştır. Aynı öğrencinin “Kısalttı kelimeyi.” görüşüyle de Türkçede bu ses düşmelerinin konuşmayı kısaltmak adına yapıldığına ulaşılmıştır.

### 1.7. “bir” Kelimesinin Sonundaki “r” Sesinin Düşürülmesinden Kaynaklanan Durumlara İlişkin Görüşler

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin “bir” kelimesinin sonundaki “r” sesinin düşürülmesinden kaynaklanan durumlara ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

*SURK30- Bi şey çok duydum ben de kullanıyorum. “r” harfini genel olarak sokakta kullanmıyorlar. Konuşurken daha kolay çünkü “r” söylememek.*

*FİLE19- Bi şey, bi de, bi çok, bi sürü bunlar çok var.*

*AFGE19- Bi şey, bi de, bi çok çok var. Bu bi şey ve bi de’ yi ben de dışarıda çok kullanıyorum.*

*İRAE19- Bi şey, bi çok bunları ben de kullanıyorum. Çünkü buraya geldiğimde sadece Türk arkadaş yaptım. Onlarla böyle konuştuk. Türk dizileri izledim böyleydi.*

*SURK20- Bi şey, bi çok, bi de bunları şimdi kullanmaya başladım çünkü alıştım ama tabi yazarken doğru yazıyorum.*

*AFGE18- Bi şey, bi de duyduğumda önce anlamadım şimdi anlıyorum.*

*DTK19- Bi şey, bi çok, çok fazla var. Mesela bir şey dediğimde kitaptaki gibi konuşuyorsun diyorlar. Ben de böyle olduğu için bazen bi şey diyorum. Yazarken bi de ve bir de karıştırıyorum. Bi de yazıyorum genelde bir de olduğunu yeni öğrendim.*

*UTK19- Ben genellikle bir şey birçok kullanıyorum ve böyle duydum.*

*FİLK19- Duymadım ya da hatırlamıyorum.*

“bir” kelimesindeki “r” sesinin çoğu öğrenci tarafından (SURK30, FİLE19, AFG19, İRAE19, SURK20, AFG18, DTK19) düşürülmüş hâlinin duyulduğu ortaya çıkmıştır. Bir öğrenci (DTK19) ilk duyduğunda yazarken doğrusunu karıştırmış, birkaç öğrenci de (SURK30,

AFGE19, İRAE19, SURK20) hala bu kelimedeki sesin düşürülmüş halini kullanmaktadırlar. UTK19 kodlu öğrenci ifadenin doğru kullanılmasını duyduğunu belirtirken, FİLK19 kodlu öğrenci de böyle bir ses düşürülmesiyle karşılaşmadığını karşılaştıysa bile hatırlamadığını ifade etmiştir.

## 2. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Konuşma ve Yazı Dili Arasındaki Farklılıklarda Türkçeye İlişkin Görüşleri Hakkındaki Bulgular

### 2.1. Karşılaşılan Bu Farklılıkların Türkçeyi Öğrenme Sürecini Etkilemesine İlişkin Görüşler

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin konuşma ve yazı dilinde karşılaştıkları farklılıkların Türkçeyi öğrenme sürecini nasıl etkilediği hakkındaki görüşleri aşağıdaki gibidir:

*SURK30- Türkçe zor değil. Detayları daha iyi anladım kuralları. Her şeyi anladım öğretmenime sormadım. Yazarken ve konuşmada farklılıklarda zorlandım biraz. Biraz dışarıda ki gibi konuşuyorum. Türk arkadaş yapmak lazım.*

*FİLE19- Dışarı çok farklı. Herkes zamanları farklı kullanıyor. Konuşmada tüm zamanları kullanıyorlar. Kafam karışıyor. Bu duyduklarımı öğretmenime çok sordum. Üniversite okuyacağım bu yüzden sormam lazım, öğrenmem lazım. Türkçeyi ilk öğrendiğimde konuşmadaki gibi yazıyordum. Okula geldim A1’ de düzgün Türkçe yazdım.*

*AFGE19- Bu farklılıklar önceden zordu anlamadım. Ama sonra öğrendim ve kolay. Bunları öğrendiğim için şimdi memnunum. Yeni kelimeler öğrendim. “Napiyon”u öğretmenime sormuştum. O da dedi ki “Türkler Türkçeyi kısa konuşuyorlar o yüzden.”*

*İRAE19- Farklılıklar vardı sadece ilk zamanda biraz zor geldi. Kendim hepsini öğrendim. Çok zor değillerdi.*

*SURK20- Şimdiye kadar Türkçe benim için kolaydı zorlanmadım. Duyduğumda anlıyorum. Türklerle az konuştuğum için bu farklılıkları kullanmıyordum. Okulda doğru Türkçeyi konuşuyorum. Sınıfta bir arkadaşım hocaya “Napiyon ne demek?” onu sormuştum. Ben de o gün öğrendim anlamını.*

*AFGE18- İlk önce Türkçeyi öğrenirken biraz zorlandım. Burada başka bir şey öğreneceğiz dışarıda başka bir şey öğreniyoruz. Farklı olanları öğretmenime sordum öğrendim.*

*DTK19- Bana Türkçeyi öğrenmek daha kolay geldi. Çünkü burada yazmayı öğrendim dışarıda daha çabuk konuşmayı öğrendim.*

UTK19- *Türkçede önce zorlandım ama sonra zorlanmadım. Çalıştığım için hemen öğrendim.*

FİLK19- *Nasıl konuşacağımı bilemedim. Harita gibiydi ne diyeceğim bilemedim. Türkçe zor geldi. Anlamadıklarımı öğretmenime sordum.*

Bazı öğrenciler (SURK30, FİLE19, AFGE19, İRAE19, AFGE18, UTK19, FİLK19) Türkçeyi öğrenme süreçlerinde konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklardan dolayı ilk başta zorlanmışlardır. Anlayamadıklarını derste öğretmenlerine soran öğrenciler durumu kavradıktan sonra kafa karışıklıklarını gidermişlerdir. Bunun yanı sıra birkaç öğrencinin (SURK30, AFGE19) bu farklılıkların olmasından dolayı memnun olduğu ve Türkçeyi hızlı öğrendikleri tespit edilmiştir. FİLE19- *“Türkçeyi ilk öğrendiğimde konuşmadaki gibi yazıyordum. Okula geldim A1’ de düzgün Türkçe yazdım.”* ifadesinden konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıkları TÖMER’e geldiği zaman fark ettiğini ve doğru kullanımları bu kurumda öğrendiği ortaya çıkmıştır. Bunun yanında da bir öğrencinin (SURK30) Türk arkadaş edinmenin gerekliliğini vurgulaması dikkat çekmiştir.

## 2.2. Tüm Bu Farklılıklar Göz Önüne Alındığında Öğrencilerin Türkçeye İlgili Görüşleri

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklar göz önüne alındığında Türkçe ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

SURK30- *Türkçe kolay bir dil. Türkçenin tonu var. Türkçe yazmayı seviyorum konuşmayı az seviyorum. Çünkü konuşma benim için zor oluyor. Türkçeyi seviyorum, hocalar ve arkadaşlar burada iyi, komşular çok sıcak ve onları sevdim.*

FİLE19- *Türkçe hem kolay hem zor. Bazı kelimeler Arapçaya benziyor. Arapçanın telaffuzu çok zor ama Türkçede değil. Türkçe yazma ve konuşmayı seviyorum ama yazmayı daha çok seviyorum. Çünkü konuşmada attığım harfleri yazmada yazıyorum. Türk dili dünyada çok meşhur.*

AFGE19- *Bana göre Türkçe çok zor değil. Sadece bazen gramer zordu. Karıştırıyordum önceden ama şimdi CI’ deyiz ve düzelttim. Önce bu farklılıklar zor geldi ama şu an hepsini anlıyorum. Yazma ve konuşmayı seviyorum ama en çok konuşmayı seviyorum. Çünkü yeni kelimeler öğreniyorum ve aksanımı geliştiriyorum.*

İRAE19- *Benim babam Azeri Türkü olduğu için kolay öğrendim. Türkçeyi seviyordum. Kim Türkçe öğrenmek istiyorsa öğreniyor, Arapça gibi değil Türkçe çok kolay. Türkçe yazmayı ve konuşmayı seviyorum.*



*SURK20- Belki ben Türkçeyi sevdiğim için öğrenirken o kadar zorlanmadım. Sokakta söyledikleri zaman anlıyorum, yeni kelimeler duyuyorum ama anlıyorum. Türkçe yazmayı ve konuşmayı seviyorum ama utangaç olduğum için çok konuşmuyorum. Belki doğru Türkçeyi konuşmaya çalıştığım için konuşurken zorlanıyorum. Yanlış söylediğim zaman mahcup oluyorum. Yavaş yavaş konuşuyorum.*

*AFGE18- Türkçe zor da değil, kolay da değil. Gramer karışık ve zor ama konuşma olarak kolay. Türkçe yazmayı sevmiyorum ama konuşmayı seviyorum. Yazarken bazı kelimeler zor geliyor.*

*DTK19- Türkçe kolay bir dil. Çabuk öğrendim, A1, A2 bitince kitap okumaya başladım bilmediğim kelimeleri internetten baktım kolay öğrendim. Yazmayı ve konuşmayı seviyorum. Bazen ilham geldiğinde bir şeyler yazıyorum.*

*UTK19- Türkçe normal bir dil. Evde çalıştım kolay öğrendim. B1' de biraz zorlandım. Derece yükseldikçe zorlandım ama öğrendim. Yazmayı sevmiyorum. Çünkü aklıma hiçbir şey gelmiyor. Kendi dilimde de sevmiyorum. Konuşmayı seviyorum.*

*FİLK19- Türkçe orta bir dil hem zor hem kolay. Gramer zor ama kelimeler kolay. Gramer için çok konuşmak lazım ama ben üniversitede ve lokantada konuşuyorum. Türkçe yazmayı ve konuşmayı pek sevmiyorum çünkü B1 ve B2' de gramer zordu. Duymayı seviyorum ama ben konuşmak istemiyorum, utaniyorum.*

Yukarıdaki görüşlerden hareketle öğrencilerin çoğunun (*SURK30, FİLE19, AFGE19, İRAE19, SURK20, DTK19*) Türkçeyi sevdiği ve Türkçeye karşı tutumlarının olumlu olduğu söylenebilir. Kimi öğrenciler (*AFGE19, AFGE18, UTK19*) Türkçe konuşmayı severken kimi öğrenciler de (*SURK30, FİLE19*) Türkçe yazmayı daha çok sevdiğini belirtmişlerdir. *İRAE19, SURK20, DTK19* kodlu öğrenciler hem Türkçe yazmayı hem de konuşmayı sevdiğini ifade etmişlerdir. Konuşmada aksanın geliştiğini ve yeni kelimeler öğrendiğini vurgulayan *AFGE19*' un yanı sıra, bir öğrenci Türkçenin bir tonu olduğundan (*SURK30*) ve bir diğer öğrenci de Türk dilinin dünya dili olduğundan (*FİLE19*) bahsetmiştir. *SURK30, AFGE19, İRAE19, SURK20, DTK19* kodlu öğrenciler Türkçenin kolay bir dil olduğunu ve öğrenirken zorlanmadıklarını ifade ederken, *UTK19* ve *AFGE18* kodlu öğrenciler Türkçenin gramerinin zor olduğunu ve seviye yükseldikçe zorlanma yaşadıklarını belirtmişlerdir. Son olarak *SURK20* ve *FİLK19* kodlu öğrencilerin ifadelerine bakıldığı zaman bu öğrencilerin Türkçe konuşurken utandıkları da ortaya çıkmıştır.

### 2.3. Kendi Ana Dilinde Farklı İfadeler Olup Olmaması ve Türkçe İle İlişkilendirilmesi İle İlgili Görüşler

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin kendi ana dillerinde konuşma ve yazı diline ait farklı ifadelerin olup olmadığı ve varsa Türkçe ile ilişkilendirilmesi bağlamındaki görüşleri aşağıdaki gibidir:

*SURK30- Evet çok farklı. Türkçe ile Arapçayı karşılaştırmadım.*

*FİLE19- Arapçada da farklı. Türkçeyle karşılaştırdım. Aynı Türkçedeki gibi sokaktakiyle okuldaki farklı.*

*AFGE19- Farsçada da farklılıklar var. Biz de kendi ana dilimizi Türkçe gibi kısa yapıyoruz. Türkçeyle benziyor bu yüzden.*

*İRAE19- Farsçayla Türkçeyi karşılaştırdım. Ama faydalı olmadı.*

*SURK20- Türkçede gibi farklılıklar var. Sokakta farklı konuşuyoruz okulda farklı. Türkçe ile Arapçayı benzettim. Daha kolay oldu öğrenmem için.*

*AFGE18- Özbekçede böyle farklılıklar yok.*

*DTK19- Uygurcada da böyle farklılıklar var. Türkçe gibi. İki bazen gramatik olarak benziyor. Konuşurken ve yazarken farklı kelimeler kullanıyoruz. Türkçede böyle ve ben dikkatli kullanıyorum.*

*UTK19- Bilmiyorum Uygurca'yı çok konuşamıyorum.*

*FİLK19- Arapçada daha çok farklılıklar var. Türkçe aynı kelime ama harf yok ama Arapçada hepsi farklı.*

Tablo 1' de öğrencilerin ana dilleri Arapça, Farsça, Özbekçe, Uygurca ve Çince olarak belirtilmiştir. Bu kapsamda araştırmaya katılan *FİLE19*, *AFGE19*, *İRAE19*, *SURK20*, *DTK19* ve *FİLK19* ana dillerinde konuşma ve yazı dili arasında farklılıklar olduğunu ve bu farklılıklardan dolayı Türkçe ile benzediğini ifade ederken, *SURK30* kodlu öğrenci ana dilinde de farklılıklar olduğunu fakat Türkçe ile karşılaştırma yapmadığını belirtmiştir. *AFGE18- "Özbekçede böyle farklılıklar yok."* cümlesinden ana dilinde tek dil kullanıldığı görüşüne ulaşılmıştır.

### 2.4. Türkçede Konuşma ya da Yazı Dilinin Kullanılması İle İlgili Görüşler

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin Türkçede konuşma ve yazı dilinden hangisini kullandıklarına dair görüşleri aşağıdaki gibidir:

*SURK30- Yazı dilini kullanıyorum. Sadece bi şey diyorum.*

*FİLE19- İkisini de kullanıyorum.*

*AFGE19- İkisini de kullanıyorum. Yazmada düzgün Türkçeyi konuşuyorum.*

*İRAE19- Konuşma dilini kullanıyorum. Daha kolay ve cümle kısa oluyor.*

*SURK20- Yazarken akademik Türkçeyi kullanıyorum ama konuşurken sokaktaki dili kullanmaya başladım.*

*AFGE18- Yazı dilini kullanıyorum.*

*DTK19- Daha çok yazı dilini kullanıyorum.*

*UTK19- Konuşma dilini kullanıyorum.*

*FİLK19- Yazı dilini ve konuşma dilini kullanıyorum.*

Türkçe kullanırken 3 öğrenci (*SURK30, AFGE18, DTK19*) yazı dilini, 2 öğrenci (*İRAE19, UTK19*) konuşma dilini 4 öğrenci ise (*FİLE19, AFGE19, SURK20, FİLK19*) her ikisini birden kullandığını ifade etmişlerdir. Bu kapsamda *İRAE19* kodlu öğrenci konuşma dilini Türkçe cümlelerin daha kısa oluşu ve Türkçe söyleyiş kolaylığı nedeni ile tercih ettiğini belirtirken *SURK20* kodlu öğrenci ise yazarken akademik Türkçeyi konuşurken ise sokaktaki dili kullandığını belirtmiştir.

### **Sonuç ve Öneriler**

Kişilerin kendilerini ifade edebilmeleri, başarıları için ilk adımdır. Bu da dil becerisini gerektirir. Birey, başarılı olmak için konuşma ve yazma becerilerini en üst seviyede kullanmak zorundadır. Doğru ve etkili konuşmak ve de etkili yazmak, bugün artık her alanda bir ihtiyaç hâline gelmiştir (Ayrancı ve Karahan, 2017: 1150). Bu durum ana dilinin kullanımında ihtiyaç olduğu gibi öğrenilen yabancı dilin kullanımında da önemli bir ihtiyaçtır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin Türkçede konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklara çok fazla maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Günlük konuşma dilinde soru kelimelerinde her zaman ses düşmeleriyle karşı karşıya kalan öğrencilerden bazıları (*AFGE19, AFGE18, UTK19, FİLK19*) ilk başta kelimeyi kavrayamazken bazıları (*SURK30, İRAE19*) da zorlanmadan anlamışlardır. Bu durumda öğrencilerin Türk arkadaş edinmeleri ve Türkçe konuşmayı sevmeleri de etkili gözükmektedir. Gelecek zaman ekinin hemen hemen her fiilde ses düşmesine uğraması, öğrencilerin dikkatini çekmesinin yanı sıra onların (*İRAE19- Ben de kullanıyorum bunları.*) da böyle kullanmasına sebep olmuştur. Yine söyleyiş kolaylığından dolayı öğrenciler, şimdiki zaman ekindeki son ses “r”nin düşmesini de kendilerince söz dağarcıklarına almışlar ve böyle

kullanmışlardır. İRAE19- “Kelimeyi kısaltmak için kullanmıyorlar.” ifadesinde son ses “r”nin düşürülmesinin kelimeyi kısaltmak adına yaptıklarını düşündüğü tespit edilmiştir. Şahıs eki ile birleşen şimdiki zaman ekindeki “r” sesinin düşürülmesi üzerine DTK19- “Bana garip geliyor. Yapıyorum daha güzel, yapıyom çok garip, komik.” yorumunu yapan öğrenci eki doğru kullanmayı tercih etmiştir. İşaret zamirlerindeki düşen sesle kelimeyi anlamakta zorlanmayan (AFGE19, SURK20, FİLK19) öğrencilerden kimileri (SURK30- “Hafızamda burada değil burda kaldı.”, DTK19- “Hangisi doğru diye ben bazen karıştırıyorum.”) doğru kelime ile yanlış kelime arasında kalmıştır. “y” sesinin daraltıcı etkisini konuşma dilinde hiç duymayan altı öğrenci (SURK30, SURK20, AFGE18, DTK19, UTK19, FİLK19) tespit edilirken, üç öğrencinin (AFGE19, İRAE19) duyduğu ve sadece birinin ilk duyduğunda karıştırdığı (AFGE19- “Bu hangi zaman bilemedim.”) ortaya çıkmıştır. “bir” kelimesindeki son sesin düşürülmesine iki öğrenci (UTK19, FİLK19) hariç tüm öğrenciler rast gelmiştir ve çoğu da (SURK30, AFGE19, İRAE19, SURK20) konuşma dilindeki gibi kullanmaktadır. Öğrencilerin konuşma dilindeki kelimeleri kullanmasının ana sebebi olarak Türkçeyi daha kısa tutması ve dışarıda bu şekilde alışmaları olarak tespit edilmiştir.

Genel olarak Türkçeyi severek öğrenen öğrencilerin Türkçeye bakış açıları olumlu gözükmektedir. Türkçe öğrenirken gramerde zorlanan öğrenciler (AFGE18- “Gramer karışık ve zor.”, FİLK19- “Gramer zor.”) konuşmada kendilerini daha rahat hissetmişler ve konuşma dilinde öğrendikleri yeni kelimeleri hafızalarına kattıklarından dolayı memnun olmuşlardır (AFGE19- “Bunları öğrendiğim için şimdi memnunum. Yeni kelimeler öğrendim.”). Ana dillerinde konuşma ve yazı dili arasında farklılıklar olduğundan bahseden öğrenciler (SURK30, FİLE19, AFGE19, İRAE19, SURK20, DTK19 ve FİLK19), Türkçedeki bu farklılıkların çok da zor olmadığını belirtmişlerdir. Onlara göre Türkçede konuşma ve yazı dili arasındaki farklar çok ayrı uçlarda olmadığı için çoğu zaman öğretmenlerine sormaya gerek duymadan ya arkadaşları arasında öğrenmişler ya da zaman içinde kelimenin ne ifade ettiğini kavramışlardır. Türkçe konuşma dilini benimseyen öğrencilerin günlük yaşamlarında da konuşma dilini (İRAE19, UTK19, FİLE19, AFGE19, SURK20, FİLK19) kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar ışığında

Elde edilen bulgular ve çözümlenen sonuçlar eşiğinde sunulan öneriler aşağıdaki gibidir:

- İlk olarak doğal ortam yani konuşma dilinin kullanıldığı alanlarda Türkçeye maruz kalan öğrencilerin, TÖMER’de Türkçe yazı dilini kullanırken konuşma dili unsurlarını kâğıda olduğu gibi aktardığı tespit edilmiştir. Hem bu durumdaki öğrencilere hem de tüm öğrencilere bu ifadelerin sadece konuşma dilinde kullanıldığı öğrenciye öğretilmeli,

- Öğrenciye Türkçe yapılar öğretilirken konuşma dilindeki örneklere de yer verilmeli,
- Öğrencinin sokakta duyduğu veya anlamlandıramadığı ifadeleri not alarak derste öğretmenine sorması istenmeli,
- Öğrencinin konuşma dilinde kullanılan yapıları derste konuşması, öğretmen tarafından olumsuz olarak algılanmamalı aksine Türkçenin öğrenen tarafından benimsendiği düşünülerek olumlu bakış açısına sahip olunmalı,
- Günlük konuşma dilindeki çeşitlenmelerin görülmesi açısından seçilecek özel videolar, öğrenciye bu hususta farkındalık yaratması bağlamında izlettirilmeli,
- Yabancılara Türkçe Öğretimi kitaplarında konuşma diline ait unsurlar dipnot veya ayrı bir bölüm olarak ele alınmalı,
- Türkiye'nin diğer bölgelerinde yer alan ve ağız özelliklerinin yoğun görüldüğü (Trabzon, Rize, Mardin, Şanlıurfa, Gaziantep, Erzurum vb.) illerdeki üniversitelerin bünyesine bağlı olan TÖMER'lerde, bu husus dikkate alınarak öğrencilerin konuşma becerilerine daha fazla önem verilmeli,
- Yurt dışında çeşitli kurumların bünyesinde (Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Maarif Vakfı, özel dil merkezleri vb.) Türkçe öğrenen öğrenciler Türkçeyi kendi ülkelerinde öğrendikleri için konuşma ve yazı dili arasındaki farklılıklara maruz kalmamaktadır. Bu sebeple yurt dışından Türkiye'ye gelecek olan öğrencilerin bu durumla sık sık karşı karşıya kalacağı düşünülerek, Türkçe öğreten kişileri konuşma diline ait unsurları da öğrencilere vermeli,
- Öğrencinin konuşma becerisini geliştirmek için düzenlenecek konuşma kulüplerinde, düzenli aralıklarla belirli bir amaç doğrultusunda konuşma diline ait farklı unsurlar ele alınmalı,
- Türkçeyi yabancı dil olarak öğretecek olan kişilere yönelik düzenlenen sertifika programlarında, Türkçede konuşma dili unsurlarının öğrencilere nasıl aktarılacağı konusunda ders verilmelidir.

### Kaynaklar

- AKIN, L. (2015). Konuşma Dili Grameri ve Sözlü Derlemlerden Yararlanarak Konuşma Dili Özelliklerinin Tespiti. *Türkiyat Mecmuası*, 25, 1-28.
- AKSAN, D. (1999). *Anlambilim* (1. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- BAĞCI AYRANCI, B. (2016). Konuşma, Konuşma Eğitimi ve Türkçe Programlarındaki Yeri, *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 4, 15-24
- BAĞCI AYRANCI, B. ve KARAHAN, L. (2017). Çağrışım Tekniğinin Yazma Becerisinin Geliştirilmesine Katkısı: Ölçek Geliştirme ve Etkinlik Oluşturma Çalışması, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(2), 1148-1177.

- BALCI, M. (2013). *Seydişehir Ortaöğretim Kurumları Öğrencilerinin Okul Ortamındaki Konuşmalarında Standart Türkçe Kullanım Durumları ve Bunun Yazımlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BOYLU, E. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Temel Seviyedeki İranlı Öğrencilerin Yazma Problemleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 6(2), 335-349.
- BOYLU, E. ve BAŞAR, U. (2016). Türkçe Öğretim Merkezlerinin Güncel Durumu ve Standartlaştırılması Üzerine. *Akademik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(24), 309-324.
- DURSUNOĞLU, H. (2006). Türkiye Türkçesinde Konuşma Dili İle Yazı Dili Arasındaki İlişki. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 30, 1-21.
- EKER, S. (2011). *Çağdaş Türk Dili* (7. Baskı). İstanbul: Grafiker Yayınları.
- ERGİN, M. (2009) *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- İLİNBAY, Ö. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında Konuşma Dili Unsurlarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARTALIOĞLU, Y. (2015). Carbognano'ya Göre Osmanlı Türkçesi Yazı ve Konuşma Dili İlkeleri. *Dil Araştırmaları*, 16, 7-27 .
- TDK, (2009). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- YELTEN, M. (2009). *Türk Dili ve Anlatım Bilgileri* (1. Baskı). İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.